

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Kasvua ja yhteenkuuluvuutta tukevat sosiaaliset investoinnit, mukaan luettuna Euroopan sosiaalirahaston täytäntöönpano vuosina 2014–2020”

COM(2013) 83 final

(2013/C 271/17)

Esittelijä: **Oliver RÖPKE**

Euroopan komissio päätti 18. maaliskuuta 2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Kasvua ja yhteenkuuluvuutta tukevat sosiaaliset investoinnit, mukaan luettuna Euroopan sosiaalirahaston täytäntöönpano vuosina 2014–2020

COM(2013) 83 final.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 23. huhtikuuta 2013.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 22.–23. toukokuuta 2013 pitämässään 490. täysistunnossa (toukokuun 22. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 160 ääntä puolesta ja 3 vastaan 11:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan komission sosiaalialan investointipakettiin ja siihen liittyvään lähestymistavan muutokseen, jossa voimakkaampaa keskittymistä sosiaalisiin investointeihin ei nähdä yksipuolisesti vain kustannustekijänä vaan tulevaisuuteen sekä kasvuun ja työllisyyteen kohdistuvina investointeina, jotka vaikuttavat merkittävästi Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamiseen ja ovat keskeinen osa euroopalaista sosiaalimallia.

1.2 Kohdennetut sosiaaliset investoinnit sekä tuovat mukanaan sosiaalista ja yhteiskunnallista kehitystä että parantavat samalla kilpailukykyä. Etenkin ennennäkemättömän ja draamattisen työttömyyden ja lisääntyvän köyhyyden aikoina hyvinvointivaltioon tehtävät investoinnit ovat myös keskeisessä asemassa sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisen osallistamisen vahvistamisen sekä sosiaalisen syrjäytymisen ja köyhyyden torjunnan kannalta.

1.3 Työmarkkinat ovat keskeinen avain väestörakenteen muutoksesta selviytymiseksi ja julkistalouksien vakaannuttamiseksi pysyvästi. ETSK:n näkemyksen mukaan vahvat ja kohdennetut sosiaaliset investoinnit parantavat pysyvästi ihmisten työllistymismahdollisuuksia. Sosiaalialan investointipaketilla voidaan näin ollen antaa merkittävä panos kasvua ja työllisyyttä vauhdittavalle poliittiselle suunnanmuutokselle, jos se pannaan johdonmukaisesti täytäntöön käytännössä.

1.4 ETSK on Euroopan komission kanssa samaa mieltä siitä, että sosiaalipolitiikan muotoilu kuuluu etupäässä jäsenvaltioiden vastuulle ja että kunkin maan on löydettävä sosiaaliturvajärjestelmänsä kestävyuden ja asianmukaisuuden sekä sosiaalipalvelujen järjestämisen välinen tasapaino. Valtioiden välisten huomattavien erojen vuoksi Euroopan komissiolla olisi oltava keskeinen rooli vaihdettaessa hyväksi osoittautuneita ja innovatiivisia lähestymistapoja jäsenvaltioiden ja kaikkien asianomaisten toimijoiden kesken.

1.5 ETSK on tyytyväinen siihen, että tiedonannossa tunnustetaan varta vasten sosiaalitalouden, sosiaalisten yritysten, kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten merkittävä rooli sosiaalialan investointipaketin toteuttamisessa. ETSK kannattaa tässä yhteydessä varauksetta vaatimusta siitä, että työmarkkinaosapuolet sekä järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan toimijat osallistuvat täysimääräisesti jäsenvaltiotason toimiin sekä EU:n ohjausjakson koordinoituihin prosesseihin.

1.6 ETSK kehottaa Euroopan komissiota esittämään suunnitelman sosiaalialan investointipaketin käytännön toteuttamista varten, tukemaan jäsenvaltioita tarvittavissa toimitissa ja edistämään valtioiden, työmarkkinaosapuolten, yhteisötalouden organisaatioiden, valtiovallasta riippumattomien organisaatioiden, järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan sekä sosiaalipalvelujen tarjoajien välistä vaihtoa. Kyseisillä toimijoilla on tarvittava asiantuntemus sosiaalialan investointien, sosiaalisen innovoinnin ja työllisyyden edistämisen aloilla.

1.7 ETSK kritisoi kuitenkin sitä, että sosiaalialan investointipaketin rahoituskysymys jää pitkälti ilman vastausta. Ilman menoleikkausten yksipuolisen politiikan muutosta ei vaikuta realistiselta, että ehdotukset voidaan toteuttaa menestyksekkäästi. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen entistä parempi hyödyntäminen sekä toimien mahdollisimman suuri tehokkuus ja täsmällisyys ovat toki tervetulleita, mutta eivät missään tapauksessa riitä saamaan aikaan tavoiteltua suunnanmuutosta.

1.8 ETSK vahvistaakin käsityksensä, että julkistalouksien on välttämättä otettava käyttöön uusia tulolähteitä. Mainittakoon tässä yhteydessä veropohjan muuttaminen ja laajentaminen, veroparatiisien sulkeminen, tuhoisan verokilpailun lopettaminen ja veronkierron torjuminen sekä erityyppisen omaisuuden verottaminen.

1.9 ETSK painottaa tässä yhteydessä etenkin vaatimustaan Euroopan talouden elvytys- ja investointiohjelmasta, joka olisi suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä. Näin voitaisiin rahoittaa sosiaalialan investointipaketti, joka myös käytännössä mahdollistaa poliittisten painopisteiden muuttamisen sosiaalisten investointien suuntaan sekä jäsenvaltioiden sosiaalipolitiikan vahvistamisen ja ajanmukaistamisen huolimatta tavoitteena olevista julkisen talouden vakauttamistoimista. Sosiaalialan investointipaketti voidaan toteuttaa menestyksekkäästi käytännössä vain riittävällä rahoituksella, muutoin se jää pelkäksi aiejulistukseksi.

1.10 ETSK kehottaa Euroopan komissiota varmistamaan, että voimakkaampi keskittyminen sosiaalisiin investointeihin heijastuu myös EU:n ohjausjakson koordinoitiprosessiin. Tämä uusi painotus on nimenomaan otettava huomioon maakohtaisissa suosituksissa sekä tulevassa vuotuisessa kasvuselityksessä (2014). Euroopan komission on pikaisesti esitettävä asianomaisia ehdotuksia. On selvennettävä, että vahvistetut sosiaaliset investoinnit ovat sopusoinnussa ”eriytetyn ja kasvua edistävän” julkisen talouden vakauttamisen kanssa.

2. Kasvua ja yhteenkuuluvuutta edistävä sosiaalialan investointipaketti

2.1 Eurooppa 2020 -strategian yhtenä tavoitteena on vuo-teen 2020 mennessä auttaa vähintään 20 miljoonaa ihmistä pois köyhyydestä. Kriisin syvälliset vaikutukset ja kasvuun palaamisen välttämättömyys ovat johtaneet useisiin komission aloitteisiin, joilla pyritään työpaikkojen turvaamiseen ja luomiseen, kitkattomiin työelämän siirtymiin ja yleiseen aktivointiin ⁽¹⁾.

2.2 Komissio esitti 20. helmikuuta 2013 pitkään odotetun sosiaalialan investointipaketin. Se koostuu tiedonannosta (”Kasvua ja yhteenkuuluvuutta tukevat sosiaaliset investoinnit, mukaan luettuna Euroopan sosiaalirahaston täytäntöönpano vuosina 2014–2020”), komission suosituksesta (”Investoidaan lapsiin – murretaan huono-osaisuuden kierre”) ja seitsemästä komission yksiköiden valmisteluasiakirjasta.

2.3 Paketissa asetetaan parannetut sosiaaliset investoinnit EU:n ohjausjakson yhteyteen sekä tehostetaan unionin ja jäsen-

valtioiden hallintotapaa ja raportointivelvoitteita, jotta voidaan päästä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin sosiaali-, työllisyys- ja koulutuspolitiikan aloilla.

2.4 Komissio toteaa, että vuodesta 2008 Euroopassa jatkuvan kriisin myötä monien unionin kansalaisten köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen sekä syrjäytyminen työmarkkinoilta ovat lisääntyneet useissa jäsenvaltioissa ja että kyseiset ongelmat ovat saavuttaneet uusia huippulukemia etenkin heikoimmassa asemassa olevissa ryhmissä. Tiedonannossaan komissio kehottaaakin jäsenvaltioita painottamaan nykyistä enemmän sosiaalisia investointeja ja tehostamaan resurssien hyödyntämistä.

2.5 Komission mukaan sosiaaliset investoinnit auttavat ihmisiä. Niiden avulla parannetaan ihmisten taitoja ja pätevyys- ja edistetään heidän osallistumistaan yhteiskuntaan ja työmarkkinoille. Tämä lisää hyvinvointia, elvyttää taloutta ja auttaa EU:ta pääsemään ulos kriisistä vahvempana, yhtenäisempänä ja kilpailukyisempänä.

2.6 Sosiaaliturvajärjestelmillä on tämän mukaisesti kolme tehtävää: sosiaaliset investoinnit paremman tulevaisuuden puolesta, sosiaalinen suojelu vaikeissa elämänvaiheissa ja myös kansantalouksien vakauttaminen.

2.7 Komissio kehottaa ryhtymään toimiin, joilla varmistetaan, että sosiaaliturvajärjestelmät vastaavat ihmisten tarpeisiin kriittisissä elämäntilanteissa. Tämän saavuttamiseksi komissio vaatii ehkäiseviä toimia mahdollisimman aikaisessa vaiheessa toteutettujen investointien muodossa sen sijaan, että jälkikäteen paikkataisiin vahinkoja, mikä on paljon kalliimpaa. Tämän vuoksi investoinnit lapsiin ja nuoriin ovat tärkeitä.

2.8 Tätä tarkennetaan peruseriaattein, jotka on esitetty komission suosituksessa jäsenvaltioille. Lasten köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä ehkäisevät investoinnit, joilla on tarkoitus edistää lasten hyvinvointia, voidaan komission mukaan toteuttaa laajan toimenpidekirjon avulla.

2.9 Tiedonannon tekstikohdassa ”Sosiaalipolitiikassa tilaa tehokkuudelle” komissio kehottaa käyttämään varoja tehokkaammin, jotta varmistetaan asianmukainen ja kestäväpohjainen sosiaaliturva sekä parempi ja näyttöön perustuva sosiaalipolitiikka. Tämän saavuttamiseksi jäsenvaltioiden on yksinkertaistettava etuuksien ja palvelujen hallinnointia, myönnettävä etuudet kohdennetummin ja nivottava niihin ehtoja, kuten osallistuminen täydennyskoulutukseen.

⁽¹⁾ Työllisyyspaketti, nuorisotyöllisyyspaketti, EU-aloite ”Mahdollisuuksia nuorille”, ”Koulutuksen uudelleenajattelu”.

2.10 Tiedonannossa jäsenvaltioita kehoitetaan toistuvasti Eurooppa 2020 -strategian yhteydessä toteutettavaa sosiaalipolitiikkaa parantaessaan vahvistamaan kaikkien asianomaisten sidosryhmien, etenkin työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjen, osallistumista.

3. Yleisiä huomioita sosiaalialan investointipaketista

3.1 Rahoitus- ja talouskriisi ja sen syvälliset vaikutukset kasvuun ja työllisyyteen sekä taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ovat nyt viisi vuotta hallinneet Euroopan unionin poliittista asialistaa. Jäsenvaltiot reagoivat kriisiin aluksi suhdanteita tasoittavalla ja vakiinnuttavalla talouspolitiikalla, mutta etenkin pankkeja varten laaditut pelastuspaketit ovat johtaneet julkisen velkaantumisen huomattavaan kasvuun. Yleisesti katsotaan, että hallitusten pyrkimys vakiinnuttaa julkistaloudet talouden taantumassa yksipuolisesti menoja leikkaamalla on epäonnistunut. Sosiaalisia investointeja käsittelevä komission tiedonanto tarjoaa näin ollen uuden näkökulman kriisiin torjuntaan, nimittäin sen, että vaikka sosiaaliset investoinnit tarkoittavat lyhyellä aikavälillä kustannuksia, niistä saatavat hyödyt edistävät keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä yhteiskunnan hyvinvointia ja julkistalouksien korkeampia tuloja ja alentavat myös tulevia sosiaalisia kustannuksia selvästi.

3.2 Tämän vuoksi ETSK kannattaa voimakkaasti komission sosiaalialan investointipakettia sekä siihen liittyvää, ennakoivaa toimintasuunnitelmaa perustuvaa EU:n toimielinten lähestymistavan muutosta. Jäsenvaltioita kehoitetaan nyt nimenomaan painottamaan entistä enemmän sosiaalisia investointeja sekä ajankäytön ja vahvistamaan sosiaalipolitiikkaa ja tehostamaan resurssien hyödyntämistä. Sosiaalipolitiikasta on tehtävä kestäväpohjaisempaa. Näin komissio näyttää korjaavan viime vuosien virheitä eikä pidä sosiaalisia investointeja vain kustannustekijänä. Pikemminkin investoinneilla parannetaan ihmisten taitoja ja pätevyyksiä sekä heidän mahdollisuuksiaan yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla ja lisätään näin heidän hyvinvointiaan, edistetään kasvua ja autetaan EU:ta pääsemään ulos kriisistä entistä vahvempana ja kilpailukykyisempänä. Kyseinen paketti voi näin ollen olla yksi viime vuosien tärkeimmistä sosiaalipoliittisista aloitteista, jos se todellakin pannaan johdonmukaisesti ja kunnianhimoisesti täytäntöön. Tämä edellyttää Euroopan komission jatkuvaa tukea.

3.3 Sosiaalipolitiikkojen muotoilu on kuitenkin ennen kaikkea jäsenvaltioiden vastuulla. Kansallisten edellytysten ja tilanteiden moninaisuus edellyttää, että kukin jäsenvaltio löytää sosiaaliturvajärjestelmänsä kestävyys- ja asianmukaisuuden välisen oman tasapainonsa, sillä ei ole olemassa kaikille soveltuvaa yhdenmukaista mallia. Komission olisi kerättävä yhteen esimerkkejä parhaista käytänteistä, tuettava yleisen edun mukaisia palveluntuottajia ja valinnanvapautta sosiaalipalveluissa sekä kannustettava jäsenvaltioita muotoilemaan sosiaaliturvajärjestelmänsä innovatiivisesti ja tehokkaasti sekä painottamaan tässä yhteydessä työllisyyttä ja aktiivointia, jotta saavutetaan Eurooppa 2020 -strategian köyhydentorjuntatavoite.

3.4 Ennennäkemättömän työttömyyden ja lisääntyvän köyhyyden aikana EU:ssa sosiaalivaltiolla on välttämätön rooli, jotta voidaan vastata olemassa oleviin haasteisiin. Sosiaaliseen suojeluun ja sosiaalivaltioon tehtävin kohdennetuin investoinnein voidaan ratkaista rakenteellisia ongelmia ja luoda työpaikkoja. Nykyistä potentiaalia voidaan hyödyntää paremmin, kun noudatetaan mahdollisimman laaja-alaista ja aktiivista osallistamis- ja osallistumisstrategiaa, joka kattaa mahdollisimman suuren osan väestöstä, ja kun kaikki jäsenvaltiot toteuttavat vuonna 2008 annetut suositukset työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden aktiivisen osallisuuden edistämiseksi.

3.5 Kun sosiaalimenoja on tähän mennessä pidetty kustannuksina ja niihin on vaadittu leikkauksia, voitaisiin tiedonantoa pitää tietyllä tavalla poliittisena suunnanmuutoksena unionitasolla ja eräissä jäsenvaltioissa. ETSK on jo pitkään ollut sitä mieltä, että – myös sosiaalisille – investoinneille on valtava tarve ja että näin voidaan edistää työllisyyttä, estää köyhyyttä ja torjua sosiaalista syrjäytymistä. Siksi on mobilisoitava sekä yksityisiä että julkisia investointeja ja toteutettava uudistuksia⁽²⁾.

3.6 ETSK suhtautuu myönteisesti komission tiedonannossa sovellettuun elinkaari- ja tarvesuuntautuneeseen lähestymistapaan sosiaalisten investointien yhteydessä, sillä se voi osaltaan sekä parantaa henkilökohtaisia mahdollisuuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta että edistää talouden kehitystä. Komitea katsoo, että kyseessä on uusi suhtautumistapa ja uusi toimintalogiikka. Sosiaalisten investointien vahvistaminen vaikuttaa etenkin keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä myönteisesti, mutta ei missään nimessä tulisi aliarvioida myöskään lyhyen aikavälin myönteisiä vaikutuksia. Investoinneilla parempaan ja näyttöön perustuvaan sosiaalipolitiikkaan saadaan todistetusti aikaan nopeita ja myönteisiä tuloksia monenlaisissa tilanteissa⁽³⁾.

3.7 Sosiaalisilla investoinneilla on työmarkkinapoliittisten vaikutusten ohella keskeinen tehtävä myös sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa ja sosiaalisessa osallistamisessa sekä sosiaalisen syrjäytymisen ja köyhyyden torjunnassa. Euroopan syvä talouskriisi on heikentänyt dramaattisesti monien ihmisten sosiaalista tilannetta. Tämän kehityksen torjumiseksi tarvitaan välttämättä suunnanmuutosta ja sosiaalisten investointien lisäämistä.

⁽²⁾ EUVL C 11, 15.1.2013, s. 65–70.

⁽³⁾ *Housing First* -kokeilu, jota kutsutaan myös nimellä *rapid re-housing*, on alun perin Yhdysvaltojen sosiaalipolitiikkaan perustuva lähestymistapa asunnottomuuteen puuttumiseksi, ja sitä on jo muutaman vuoden ajan sovellettu onnistuneesti hätämajoituksen ja väliaikaisen majoituksen tavanomaisten järjestelmien vaihtoehtona myös Itävallassa, Tanskassa, Suomessa, Ranskassa, Saksassa, Portugalissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

3.8 Euroopan komission olisi tässä yhteydessä tarkennettava ja rajattava vaatimustaan sosiaalietuuksien ”ehdoista”. Esimerkiksi aktiivisen työmarkkinapolitiikan alalla saattaa olla järkevää sitoa tuki tiettyyn tavoitteeseen (kuten koulutukseen osallistumiseen), mutta tätä periaatetta ei missään tapauksessa pidä soveltaa yleisesti sosiaalipoliittisiin toimiin (kuten lastenhoitoon). Sosiaalietuuksia on pidettävä oikeuksina, joihin liittyy ennakoitavia kriteereitä, ja tässä yhteydessä on turvattava oikeusvarmuus.

3.9 Tiedonannossa esitetty suositus sekä valmisteluasiakirjat kuvastavat tärkeimpiä aloja, joilla on määrä soveltaa sosiaalisten investointien ”uutta logiikkaa”. Komission olisi nyt käynnistettävä vuoropuhelu kaikkien asianomaisten toimijoiden kanssa siitä, miten sosiaalisten investointien logiikkaa sovelletaan käytännössä näillä temaattisilla painopistealoilla, ja esitettävä tiedonantonsa täytäntöönpanosta suunnitelma, johon olisi sisällytettävä toiminnan suuntaviivat jäsenvaltioiden tueksi.

3.10 ETSK on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio tunnustaa varta vasten sosiaalitalouden, sosiaalisten yritysten ja kansalaisyhteiskunnan merkittävän roolin sosiaalialan investointipaketin täytäntöönpanossa⁽⁴⁾. Kokemuksen ja lisäresurssien käyttöön asettamisen lisäksi ne osallistuvat usein suoraan poliittisten tavoitteiden toteuttamiseen konkreettisissa toimissa, esimerkiksi tarjoamalla sosiaalipalveluja. Näiden tehtävien tukemiseksi julkisten varojen ja yksityispääoman on oltava saatavilla paremmin ja yksinkertaisemmin. Sosiaalisia investointeja koskevien temaattisten tavoitteiden sekä EU:n koheesipolitiikan 2014–2020 toimintalinjoina toteutettujen investointien mukaan ottaminen ovat tervetulleita ehdotuksia. Ne olisi otettava huomioon neuvotteluissa, joita jäsenvaltioiden viranomaiset ja Euroopan komissio käyvät ohjelmista ja joihin myös kansalaisyhteiskunnan edustajat osallistuvat.

3.11 Innovaatiot ovat komission mukaan keskeinen tekijä sosiaalisia investointeja koskevassa politiikassa, koska sosiaalipolitiikka edellyttää jatkuvaa mukautumista uusiin haasteisiin. Yksityisyrittäjillä, joilla on julkisia hankintoja tukenaan, on sen vuoksi tärkeä rooli julkissektorin vaihtoehdona ja täydentäjänä.

3.12 Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä nykyistä enemmän innovatiivisia rahoitusmahdollisuuksia, kuten yksityissektorin osallistuminen tai sosiaalisia investointeja koskevat obligaatiot (*social investment bonds*), jotka voivat Euroopan komission mukaan johtaa budjettisäästöihin⁽⁵⁾. Sosiaalisia investointeja

koskevista obligaatioista käytävä keskustelu on kuitenkin hyvin ristiriitaista, ja niiden seurannaisvaikutuksia on tutkittava lisää. Lisäksi olisi kuvattava tarkemmin mahdollisia aloja, joilla voidaan soveltaa ”innovatiivista rahoitusta”. ETSK painottaa kuitenkin, etteivät kyseiset välineet saa missään tapauksessa johtaa sosiaalipolitiikan kaupallistamiseen. Valtion on kannettava vastuunsa sosiaalipolitiikasta.

4. Erityistä

4.1 Tulevina vuosina on – myös yksittäisten EU-maiden vaikuttamispakettien vuoksi – valitettavasti lähdeittävä siitä, että taloudellinen ja sosiaalinen syöksykierre jatkuu tai talouden dynamiikka jatkuu hitaana. Kestävää talouskasvua on tämän vuoksi tuettava vahvemman (sisäisellä) kysynnällä esimerkiksi siten, että naiset osallistuvat entistä enemmän työmarkkinoille. Myös kriisissä kestokykyä osoittaneiden sosiaalipalvelujen ja sosiaalisen talouden kasvulla on tässä yhteydessä avainrooli.

4.2 Sosiaalialan investointipaketti voi tässä yhteydessä antaa merkittävän panoksen. Sosiaalipalvelujen laajentamisella on suurempia työllisyysvaikutuksia kuin millään muulla julkisten varojen käyttömuodolla. Sosiaalipalveluihin kohdennettavia investointeja tarvitaan myös kattamaan kasvava kysyntä ja lisääntyvä sosiaalinen tarve. Eurooppa 2020 -strategian työllisyystavoitteet edellyttävät (nuoriso)työttömyyden torjunnan ja iäkkäiden entistä paremman työmarkkinoille integroinnin ohella etenkin naisten työssäkäynnin lisäämistä.

4.3 On tärkeää panna merkille, että sosiaalialan investointipaketin tukeen kansallisen politiikan aloilla, kuten sosiaalinen osallistaminen, terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut, olisi sisällytettävä myös helposti saatavilla olevat, kohtuuhintaiset ja laadukkaat sosiaalipalvelut yhteiskunnan heikoimmille ryhmille, kuten vammaisille, sekä äärimmäisessä köyhyydessä eläville, joiden määrä on kasvamassa. Nämä sosiaalipalvelut parantavat heidän mahdollisuuksiaan elää arvokkaasti sekä löytää ja säilyttää työpaikka.

4.4 Juuri lastenhoidon esimerkki osoittaa, että kohdennetuin investoinnein sosiaalinen ja yhteiskunnallinen edistyminen voidaan nivoa kilpailukyvyyn parantamiseen. Suuremmat investoinnit lastenhoitoon ja sosiaalipalveluihin laajassa mielessä (vanhustenhoito, koulutus, hoiva-ala, vammaispalvelut, tuettu ja avustettu asuminen jne.) parantavat paikkakuntien laatua ja antavat samalla merkittävän panoksen naisten sekä työmarkkinoilta syrjäytyneiden henkilöiden, kuten vammaisten, työssäkäynnin lisääntymiseen sekä keventävät osaltaan keskipitkällä ja pitkällä

⁽⁴⁾ COM(2013) 83 final, s. 5.

⁽⁵⁾ COM(2013) 83 final, s. 6, 7.

aikavälillä julkistalouksien taakkaa. Kuten komissio on jo todennut, on tärkeää varmistaa, että investoinnit kohdennetaan ryhmän sijasta henkilön erityistarpeisiin, jotta huolehditaan henkilökohtaisesta tuesta ja saadaan aikaan parhaat mahdolliset tulokset⁽⁶⁾. ETSK on lisäksi sitä mieltä, että kaikki mahdolliset sosiaaliset ongelmat on ehkäistävä riippumatta asianosaisten iästä. Ennaltaehkäisyyn olisikin oltava sosiaalipolitiikan peruslähtökohta, joka ulottuu lapsista kaikkiin yhteiskuntaryhmiin.

4.5 Työmarkkinat ovat keskeinen avain väestökehityksen muutoksesta selviytymiseksi ja julkistalouksien vakaannuttamiseksi kestäväälle pohjalle. Tämän vuoksi komitea on tyytyväinen komission vaatimukseen parantaa työmarkkinoille osallistumista myös toteuttamalla aktiivista työmarkkinapolitiikkaa ja vahvistamalla sosiaalista osallisuutta. Jos olemassa olevaa työllistämispotentiaalia hyödynnetään entistä paremmin, voidaan veronmaksajien ja edunsaajien suhde säilyttää pitkälti vakaana huolimatta iäkkäiden määrän huomattavasta noususta⁽⁷⁾. ETSK vahvistaa kuitenkin käsityksensä, että sosiaalisten investointien on koskettava myös yhteiskuntaryhmiä, joissa sosiaalietuudet eivät johda aktivoitumiseen työmarkkinoilla.

4.6 Sosiaalisilla investoinneilla ja sosiaalipolitiikan parantamisella voidaan saada aikaan merkittävien työllisyyspoliittisten vaikutusten ohella muutakin. Sosiaalisen osallisuuden politiikan johdonmukainen toteuttaminen jäsenvaltioissa ja köyhyyden johdonmukainen torjunta tuovat koko yhteiskunnalle merkittäviä etuja ja edistävät yhteiskuntarauhaa ja yhteenkuuluvuutta yhteiskunnassa.

4.7 Tiedonannossa hahmoteltu suunnanmuutos antaa myös merkittävän panoksen julkisten talouksien kestäväpohjaiselle vakaannuttamiselle. Osallistavan kasvun edistäminen ja työllisyysasteen selkeä nostaminen vuoteen 2020 mennessä saattaa merkitä ylimääräistä toimintavaraa julkistalouksille EU-27:ssä aina 1 000 miljardiin euroon asti⁽⁸⁾.

4.8 Tiedonannossa hahmoteltu painopisteiden muuttaminen ja sen integrointi EU:n ohjausjaksoon jättävät kuitenkin ratkaisuvia kysymyksiä avoimiksi. ETSK on tyytyväinen seurannan paranemiseen, mutta on tietoinen siitä, että vuotuisessa kasvuselvityksessä 2013 keskitytään vielä päättyneen vuoden painopisteisiin. ETSK:n mielestä maakohtaisissa suosituksissa toista vuosipuoliskoa varten olisi keskityttävä voimakkaammin sosiaalisiin investointeihin. Tulevassa vuotuisessa kasvuselvityksessä (2014) olisi sitten nimenomaan otettava huomioon sosiaaliset investoinnit ja integroitava sosiaaliset ongelmat tulevaan EU:n ohjausjaksoon. Ohjausjakson aikana olisi myös nimenomaan

selvennettävä, että vahvistetut sosiaaliset investoinnit ovat sopuisuudessa ”eriytetyn ja kasvua edistävän” julkisen talouden vaikuttamisen kanssa.

4.9 Tiedonannon toteamukset sosiaalisten investointien aloitteen rahoituksesta ja verorakenteen muuttamisesta ovat kuitenkin valitettavasti pettymys ja jäävät työllisyyspaketin varjoon, sillä siinä komissio on suositellut paitsi työn verotuksen vähentämistä myös omaisuuden ankarampaa verottamista. Kuitenkin vain jos rahoitus varmistetaan, voidaan sosiaalialan investointipaketin myötä seuraava suunnanmuutos toteuttaa onnistuneesti käytännössä.

4.10 Sosiaalialan investointipaketin rahoituskysymys jää kuitenkin pitkälti ratkaisematta. Euroopan rakenne- ja investointirahastojen, etenkin ESR:n, entistä parempi hyödyntäminen voi tosin tarjota merkittäviä rahoitusvälineitä, mutta ne eivät missään tapauksessa riitä saamaan aikaan tavoiteltua suunnanmuutosta. ETSK vahvistaakin vaatimuksensa, että julkisten menojen tehokkuuden ja kohdentamisen parantamisen ohella julkistalouksien on välttämättä myös otettava käyttöön uusia tulolähteitä. Tässä yhteydessä on otettava huomioon myös eri tulomuotojen ja erityyppisen omaisuuden verottaminen⁽⁹⁾. Käytettäviä olevia resursseja olisi samalla hyödynnettävä nykyistä paremmin.

4.11 ETSK muistuttaa, että sosiaalisten investointien logiikka voidaan toteuttaa myös siten, että muutetaan ja parannetaan politiikkoja siellä, missä ne ovat osoittautuneet tehottomiksi. Lisäinvestoinnit eivät tässä yhteydessä ole ensisijaisesti tarpeellisia. ETSK kehottaa komissiota tiedottamaan ja valvuttamaan uusista sosiaalipolitiikoista, jotka ovat parempia loppukäyttäjän kannalta ja joiden kustannukset on aiempaan verrattuna vastaavanlaiset tai alhaisemmat.

4.12 ETSK on jo pitkään kannattanut sitä, että menopuolen huomioon ottamisen ohella on lisättävä myös julkistalouden tuloja esimerkiksi muuttamalla ja laajentamalla veropohjaa, ottamalla käyttöön finanssitransaktiovero, sulkemalla veroparatiisit, lopettamalla verokilpailu ja torjumalla veronkiertoa⁽¹⁰⁾. Juuri sosiaalialan investointipaketin ja siihen liittyvien haasteiden valossa ETSK painottaa näitä vaatimuksia sekä sellaisen Euroopan talouden elvytys- ja investointiohjelman tarvetta, joka olisi suuruusluokaltaan kaksi prosenttia bkt:stä⁽¹¹⁾. Kyseisen paketin myötä asetetaan oikeat painopisteet, mutta edelleen puuttuvat ehdotukset eräänlaisesta sosiaalialan investointisopimuksesta, jotta aiejulistusten sijaan poliittinen suunnanmuutos toteutetaan myös käytännössä.

⁽⁶⁾ COM(2013) 83 final, s. 8.

⁽⁷⁾ Komission valkoinen kirja ”Toimintasuunnitelma riittäviä, turvattuja ja kestäviä eläkkeitä varten”, COM(2012) 55 final, 16.2.2012, s. 6.

⁽⁸⁾ Vrt. EPC Issue Paper No. 72, marraskuu 2012: *1 000 billion Euros at stake: How boosting employment can address demographic change and public deficits*.

⁽⁹⁾ Vrt. EUVL C 143, 22.5.2012, s. 94–101, kohta 4.3 ja EUVL C 306, 16.12.2009, s. 70–75, kohta 3.4.2.

⁽¹⁰⁾ Vrt. EUVL C 143, 22.5.2012, s. 23–28, kohta 6.1.3.1.

⁽¹¹⁾ Vrt. EUVL C 133, 9.5.2013, s. 77–80, kohta 3.2.4.

4.13 ETSK kannattaa voimakkaasti sitä, että jäsenvaltiot ottavat työmarkkinaosapuolet ja järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan vahvemmin mukaan eri toimiin. Tämä lisäksi komission olisi esitettävä pikaisesti konkreettisia ehdotuksia entistä vahvemmassa ja jatkuvasta osallistumisesta EU:n ohjausjakson koordinoitiprosessiin. Tämä koskee myös ja ennen kaikkea voimakkaampaa painotusta sosiaalisiin investointeihin ja aktiiviseen osallistamiseen. Tällaisen osallistumisen olisi oltava perusluonteista ja mahdollistettava todelliset vaikutukset politiikan muotoiluun.

Bryssel 22. toukokuuta 2013

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*

Henri MALOSSE
